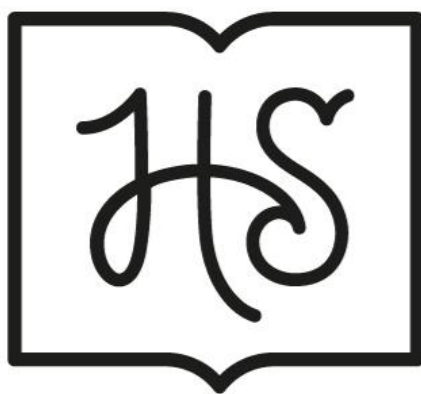

HISTORIA SCHOLASTICA

2/2016

Ročník / Volume 2

Praha / Prague 2016

Historia scholastica

Č. / No. 2/2016

Roč. / Vol. 2

Redakční rada / Editorial Board

Vedoucí redaktor / Editor-in-chief: doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci)

Zástupce vedoucího redaktora / Deputy Editor: PhDr. Markéta Pánková (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc. (Univerzita Pardubice)

Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc. (Univerzita Pardubice)

Doc. PhDr. Růžena Váňová, CSc. (Filosofická fakulta University Karlovy v Praze)

Doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D. (Univerzita Karlova v Praze a Akademie věd ČR)

PhDr. Dana Kasperová, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci)

Mgr. Magdaléna Šustová (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Mezinárodní redakční rada / International Editorial Board

Prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc., dr.h.c. (Historický ústav Akademie věd ČR)

Prof. Dr. Jürgen Oelkers (Emeritus Professor Universität Zürich)

Prof. Dr. András Németh (Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest)

Prof. Dr. Simonetta Polenghi, Ph.D. (Università Cattolica del Sacro Cuore Milano)

Prof. Dr. Andreas Hoffmann-Ocon (Pädagogische Hochschule Zürich)

Prof. Dr. Edvard Protner (Univerza v Mariboru)

Prof. Dr. Eva Matthes (Universität Augsburg)

Prof. Dr. Dr.h.c. Ehrenhard Skiera (Univ. Prof. a.D. Europa-Universität Flensburg)

Prof. PhDr. Blanka Kudláčová, Ph.D. (Trnavská univerzita v Trnavě)

Prof. Dr. Gerald Grimm (Universität Klagenfurt)

Prof. Andreas Fritsch (Deutsche Comenius Gesellschaft)

Dr. Marta Brunelli, Ph.D. (University of Macerata)

Výkonná redaktorka / Executive Editor: Mgr. Ing. Petra Holovková (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Vydavatel / Publisher:

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského

Valdštejnská 20, 118 00 Praha 1, www.npmk.cz

IČ 61387169

ISSN 2336-680X

Časopis Historia scholastica vychází 2x ročně.

Toto číslo vyšlo 31. prosince 2016.

Obsah

ÚVODNÍK Tomáš KASPER Markéta PÁNKOVÁ	1
Střední vojenské školství v Československu po roce 1948 Tomáš JIRÁNEK	2
Inspektor Gustav Werner a jeho vliv na fungování českých středních škol v Protektorátu Čechy a Morava Magdaléna ŠUSTOVÁ	15
DISKUSE: Antinomie totality a diskurs československé marxistické pedagogiky: touha po jednotě a touha po moci Martin STROUHAL	26
Diskurs o modernizaci výuky a školy v podmínkách totalitární společnosti (na příkladu FF UK v Praze po r. 1968 v normalizačním režimu) Jaroslav KOŤA	36
Československá pedagogická psychologie ve službách socialistické pedagogiky. Richard JEDLIČKA	42
VARIA: Evropská migrační krize a její historické kořeny. Jaroslav PÁNEK	57
REPORT: Mezinárodní vědecká konference „Humanita jako základní hodnota výchovy a vzdělávání. Od Komenského nápravy věcí lidských k pedagogům, vychovatelům - humanistům v dramatických událostech 20. století“. Magdaléna ŠUSTOVÁ	71

REPORT:

73

Medzinárodné sympóziium *Kontinentálna „pedagogika“ – jej problémy a výzvy v historickej a filozofickej optike*, Smolenický zámok, 17. – 18. október 2016.

Blanka KUDLÁČOVÁ, Andrej RAJSKÝ

RECENZE:

76

Kudláčová, Blanka (ed.): *Pedagogické myslenie, školstvo a vzdelávanie na Slovensku v rokoch 1918-1945*. Trnava 2016, 413 s.

Tomáš KASPER

REPORT:

Medzinárodné sympóziium *Kontinentálna „pedagogika“ – jej problémy a výzvy v historickej a filozofickej optike*,
Smolenický zámok, 17. – 18. október 2016.

Blanka KUDLÁČOVÁ, Andrej RAJSKÝ^a

^a Pedagogická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave, Slovensko

Cieľom sympózia, ktoré zorganizovala Katedra pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave spoločne so Stredoeurópskou spoločnosťou pre filozofiu výchovy so sídlom v Prahe, bola reflexia súčasnej kontinentálnej pedagogiky v kruhu odborníkov z krajín strednej, južnej a juhovýchodnej Európy v historickom a filozofickom pohľade. Kontinentálna pedagogika sa v súčasnosti dostáva do kontaktu s anglosaskou tradíciou pedagogického myslenia, ktoré vychádza z odlišných princípov. To spôsobuje „prelínanie sa dvoch svetov“, ktoré nie sú vždy kompatibilné a otvára viacero otázok: napr. problém pedagogiky ako vedeckej disciplíny, problém pedagogickej terminológie, problém obsahovej štruktúry a zamerania študijných programov v oblasti vied o výchove, problém prípravy pedagógov a pod. Toto „stretávanie sa“ dvoch pedagogických tradícií však môže mať aj pozitívny efekt a viesť k jasnejšiemu vymedzeniu identity súčasnej kontinentálnej pedagogiky.

Sympóziium nadviazalo na tradíciu v organizovaní podobne zameraných konferencií v trojročnej frekvencii, ktoré sa uskutočnili rovnako v malebnom Smolenickom zámku (2010, 2013). Nadviazalo tiež na viaceré zahraničné konferencie, ktoré reflektovali vývoj pedagogiky v regióne strednej, južnej a juhovýchodnej Európy, na ktorých bolo konštatované, že aj napriek špecifickému vývoju, ktorý prebiehal v súzviažnosti s utváraním národnej identity jednotlivých štátov v priebehu 19. a začiatku 20. storočia (najmä v priestore bývalej Rakúsko-Uhorskej monarchie), možno badať viaceré podstatné spoločné prvky: výrazný vplyv nemeckej pedagogickej tradície, etablovanie podobných modelov univerzitného vzdelávania učiteľov a vychovávateľov, vytváranie podobného typu akademických a vedeckých inštitúcií a pod. (viď napr. konferencia v Maribore 2012, v Prahe 2012 a v Liberci 2013). Nastupujúci fašizmus a nacionalizmus v Európe spôsobil, že výchova a vzdelávanie sa dostali do ideologického područia (Belehrad, 2014 a Liberec, 2015). V druhej polovici 20. storočia bola Európa rozdelená berlínskym múrom na dve časti nielen teritoriálne, ale aj mentálne. Komunikácia filozofov a pedagógov bola zmrazená niekoľko desaťročí. V západnej časti Európy sa presadilo postmoderné myslenie, ktoré sa v 90. rokoch

rozšírilo aj do východnej časti a pedagogika začala strácať svoje filozofické ukotvenie (Trnava 2010 a 2013, Lodž 2014, Varšava 2016). Zdá sa však, že pedagogika v krajinách strednej, južnej a juhovýchodnej Európy má stále spoločné východiská a dosť veľa príbuzných znakov, tiež sa ukazuje, že máme problémy podobného charakteru (Maribor 2010, 2015).

Rokovanie sympózia prebiehalo v dvoch líniách: reflexia kontinentálnej pedagogiky v historickej optike a reflexia kontinentálnej pedagogiky vo filozofickej optike. Sympózia sa zúčastnili zástupcovia z 12 krajín. Čo sa týka plenárnych prednášok, prvé dve boli zamerané na konceptualizáciu filozofie výchovy v súčasnej situácii nejasného prelínania sa kontinentálnej a anglosaskej tradície pedagogického myslenia (Zdenko Kodolja, Educational Research Institut, Lubľana: *Čo je filozofia výchovy?* a Rafał Godoń, University of Warsaw, Varšava: *Reflexia a dianie vo filozofii výchovy. Sporné momenty v anglosaskej pedagogickej tradícii*). Ďalšie dve plenárne prednášky boli historickou reflexiou pedagogiky; vychádzajúc z národných špecifik v období kreovania pedagogiky ako vedeckej a akademickej disciplíny a jej rozvoja v konkrétnych politických podmienkach, poukázali aj na súčasných problémy, ktoré sa javia ako spoločné v širšom európskom kontexte (Simonetta Polenghi, Catholic University of the Sacred Heart, Miláno: *Akademická pedagogika v ostatných dvoch storočiach v Taliansku* a Suzana Miovska-Spaseva, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje: *Pedagogika ako akademická disciplína medzi tradíciou a modernou v Macedónsku*). Nasledujúce rokovanie bolo rozdelené do dvoch paralelných sekcií: filozofickej a historickej. Vo filozofickej sekcii odznelo desať príspevkov, rovnako ako v historickej sekcii. Treba konštatovať, že počas plenárneho rokovania a tiež počas rokovaní v sekciách bolo veľa času venovaného diskusiám, ktoré často pokračovali aj počas prestávok. Oživením sympózia bola prezentácia novej publikácie kolektívu autorov, spracovanej pod editorským vedením Blanky Kudláčovej: *Pedagogické myslenie, školstvo a vzdelávanie na Slovensku v rokoch 1918 – 1945*. Ako konštatoval jeden z jej recenzentov, prof. Milan Katuninec, publikácia vyplňa prázdne miesta v dejinách slovenskej pedagogickej vedy, školstva a vzdelávania v 20. storočí. Vychádzajúc z plodných diskusií, participantí v záveroch sympózia identifikovali viaceré skutočnosti, ktoré sú predmetom súčasnej pedagogickej diskusie: zmätočnosť a nevyjasnenosť v oblasti pedagogickej terminológie; fragmentácia spôsobená presahom neoliberalných tendencií, často vychádzajúcich z prostredia Európskej únie; funkcionálna podriadenosť pedagogiky a výchovy, ktoré sa stáva opäť – ako už neraz v dejinách – prostriedkom na presadzovanie záujmových a mocenských cieľov; narušenie pôvodného modelu pregraduálnej prípravy budúcich pedagógov; potreba znovupremyslenia štruktúry vied o výchove a ich obsahu; marginalizácia základného pedagogického výskumu, rozvoj historicko-pedagogických bádání, ktorý však nie je realizovaný za účelom reflexie pedagogickej minulosti a tým rozvoja pedagogiky, ale skôr tenduje do oblasti sociológie výchovy a pod. V záveroch boli tiež načrtnuté niektoré trendy a východiská, ktoré môžu viesť k hľadaniu odpovedí na množstvo nastolených otázok: napr. potreba internacionalizácie v bádaniach v oblasti filozofie a histórie výchovy; vytváranie spoločných personálnych sietí a platforiem,

ktoré by vytvárali priestor pre spomenutú internacionalizáciu; spojenie filozofického a historického prístupu, ktorým je možné prekonávať fragmentáciu a môžu pomôcť pri odhaľovaní nových trendov a smerovania vo vedách o výchove; postupné vyjasňovanie a klarifikácia pedagogickej terminológie a pod.

Nasledujúce, v poradí 4. sympóziu, je plánované na október 2019. Keďže tohtoročné sympóziu, jeho dopady, následné diskusie a výstup v podobe spoločnej publikácie nám môže pomôcť s vyjasnením identity kontinentálnej pedagogiky, naším budúcim zámerom je prekročiť rámec kontinentálnej pedagogiky a vytvoriť priestor pre reálne stretnutie sa odborníkov z kontinentálnej a anglosaskej tradície pedagogického myslenia a priame vyjasňovanie si pozícií, porozumenia a vízie chápania vied o výchove a samotnej výchovy a vzdelávania.